



Håle Lantbruk AB  
[info@halelantbruk.se](mailto:info@halelantbruk.se)

Elektronisk delgivning

## Ändring av villkor i tillstånd till djurhållning

### Miljöprövningsdelegationens beslut

#### Villkorsändring

Miljöprövningsdelegationen *upphäver villkor 3* i tillståndet från den 19 december 2012 (diarienummer 19385-2011).

Miljöprövningsdelegationen *ändrar villkor 8, 9 och 15* i samma tillstånd. Villkoren ska ha följande lydelse.

8. Fullständig markkartering ska göras minst vart tionde år med avseende på fosfor, kalium och pH.
9. Spridning av stallgödsel ska ske enligt en årligen upprättad gödslingsplan grundad på aktuell markkartering.

Under tiden 1 augusti–31 oktober får spridning av stallgödsel endast ske till etablerad vall och inför sådd av höstoljeväxter. Tillsynsmyndigheten kan dock medge spridning även till andra grödor som särskilda skäl föreligger.

Därutöver får under tiden 1 augusti–30 september spridning av organiska gödselmedel ske inför sådd av höstspannmål på lerjordar. Spridning får ske på högst 22 hektar per kalenderår. Nedbrukning ska ske inom fyra timmar efter spridning.

15. Utöver det som framgår av villkor 8–14 och 16–18 ska spridning av gödsel ske i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden åtagit sig i samband med beslutet om villkorsändring den 21 mars 2024 (diarienummer 47396-2023).

## Tillståndet gäller i övrigt

Tillståndet från den 19 december 2012 gäller i de delar som inte ändras genom beslutet om villkorsändring.

## Redogörelse för ärendet

### Bakgrunden till ansökan

Håle Lantbruk AB (sökanden) har tillstånd till äggproduktion och vill nu att två villkor upphävs och två villkor ändras.

### Gällande tillstånd

Miljöprövningsdelegationen gav den 19 december 2012 (diarienummer 19385-2011) tillstånd till äggproduktion på fastigheten Håle 5:14 i Grästorps kommun. För verksamheten gäller bland annat följande villkor.

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet om inte annat framgår av nedanstående villkor.
3. Utsläpp av ammoniak från anläggningen via ventilationsluften, får inte överstiga 135 gram per höna och år för frigående höns.

Mätningar av hur mycket ammoniak som avgår från anläggningen ska ske regelbundet och minst tre gånger om året. Det totala årsutsläppet av ammoniak bör beräknas utifrån uppmätta koncentrationer och fastställd luftomsättning i respektive stall. En sammanställning av det totala årliga ammoniakutsläppet från anläggningen samt antalet frigående höns som hålls per år ska redovisas till tillsynsmyndigheten i den årliga miljörapporten.

8. Fullständig markkartering ska göras vart tionde år med avseende på fosfor, kalium och pH samt däremellan följas upp med linjekartering vid minst 2 tillfällen.
9. Spridning av stallgödsel ska ske enligt årligen upprättad gödslingsplan grundad på aktuell mark- eller linjekartering och gödselanalys.

Under tiden 1 augusti–31 oktober får spridning av stallgödsel endast ske till etablerad vall och inför sådd av höstoljeväxter. Tillsynsmyndigheten kan dock medge spridning även till andra grödor om särskilda skäl föreligger.

15. Bevuxna skyddszoner, minst 6 meter breda, ska anläggas på åkermark utmed vattendrag och öppna och vattenförande diken som är utmärkta på

den topografiska kartan. Skyddszonerna ska vara ständigt gräsbevuxna och får brytas för ny insådd högst en gång vart femte år.

## Hur ansökan har handlagts hos Miljöprövningsdelegationen

Ansökan om villkorsändring kom in till Miljöprövningsdelegationen den 5 december 2023. Ansökan har remitterats till Länsstyrelsen och Miljö- och byggnämnden i Grästorps kommun (tillsynsmyndighet).

Länsstyrelsen har yttrat sig. Miljö- och byggnämnden har ingen erinran mot ansökan och har i övrigt avstått från att yttra sig. Sökanden har fått tillfälle att bemöta yttrandet, men har avstått.

## Vad ansökan avser

Håle Lantbruk AB (sökanden) ansöker om att

- villkor 3 och 15 ska upphävas (Miljöprövningsdelegationen noterar att ansökan anger villkor 18 i stället för villkor 15, men det måste uppfattas som ett skrivfel)
- villkor 8 ska ändras genom att den andra halvan av villkorsmeningen, som handlar om krav på uppföljande linjekarteringar, stryks
- villkor 9 ska få ett tillägg: *Utöver vad som framgår av villkor 9 får under tiden 1 augusti–30 september spridning av organiska gödselmedel ske inför sådd av höstspannmål på lerjordar. Spridning får ske på högst 10 % av företagets tillgängliga åkerareal per kalenderår. Nedbrukning ska ske inom fyra timmar efter spridning.*

## Sökandens argument för villkorsändring

### Villkor 3

Sökandens verksamhet lyder under aktuellt miljötillstånd och industriutsläppsdirektivets BAT-slutsatser. BAT 32 med tillhörande BAT-AEL reglerar ammoniakutsläpp från stall. Då de aktuella utsläppen väl underskrider det övre värdet i BAT-AEL-intervallet, kan tillståndets villkor om ammoniakutsläpp strykas.

### Villkor 8

Verksamhetens växtodling bedrivs i linje med Markkarteringsrådets rekommendationer och god markkarteringssed, där fullständig

markkartering normalt genomförs vart tionde år. Linjekartering är i dag inget som normalt sett genomförs. Vid uttalade behov används istället en uppföljningskartering. Villkorets del om linjekartering kan därför strykas.

#### Villkor 9

Dagens rådgivning till lantbruket fokuserar på en hållbar växtföljd med balanserad fördelning mellan höst- och vårsådd spannmål med avbrottsgröda såsom oljeväxter. Fosfor och kaliumtillgång avgör plantans övervintringsförmåga. Begränsad mängd kväve till spannmål till hösten tillsammans med fosfor och kalium har i försök gett en positiv kombinationseffekt, vilket är gynnsamt för grödans växtnäringsutnyttjande och motverkar växtnäringsläckage från marken. Vid spridning på lerjord är utlakningsrisken för kväve begränsad.

#### Villkor 15

Sökanden är mån om miljöskyddet i sitt brukande av marken och har skyddszoner anlagda på åker som gränsar till vattendrag och öppna vattenförande diken. Det nuvarande villkoret hindrar dock sökanden att ansöka om det frivilliga femåriga miljöåtagandet för skyddszoner inom EU:s CAP-program. Sökanden vill fortsätta med skyddszoner men inom ramen för ett frivilligt åtagande.

## Yttranden från myndigheter och enskilda i sammanfattning

### Länsstyrelsen

Länsstyrelsen tillstyrker att villkor 3 upphävs dels då BAT-AEL för verksamheten redan reglerar ammoniakavgång från stallarna, dels då villkor 3 medger ett något högre ammoniakutsläpp än vad BAT-AEL gör och därmed blir villkoret överflödigt. Av senaste miljörapporten framgår också att verksamhetens utsläpp ligger inom tillåtet intervall för BAT-AEL.

Vidare tillstyrker Länsstyrelsen den yrkade ändringen av villkoren 8 och 9. Länsstyrelsen finner att den yrkade möjligheten att också få sprida organiska gödselmedel till viss areal höstspannmål på lerjordar på upp till 10 procent av arealen överensstämmer med en del tidigare beslut av Miljöprövningsdelegationen. I det här fallet motsvarar 10 procent av arealen 22 hektar.

Länsstyrelsen avstår från att yttra sig över yrkandet att villkor 15 (som det får förstås) ska hävas till förmån för ett motsvarande åtagande. Länsstyrelsen överlåter åt Miljöprövningsdelegationen att pröva om det ens är formellt möjligt att häva ett befintligt villkor och ersätta det med ett åtagande i ett redan beslutat tillstånd.

## Motiveringen till Miljöprövningsdelegationens beslut

Enligt 24 kap. 13 § miljöbalken får tillståndsmyndigheten besluta att ändra eller upphäva villkor i ett tillståndsbeslut efter ansökan av tillståndshavaren. Dock får villkoret upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs.

### Begränsningsvärde för ammoniak (villkor 3)

Utsläpp av ammoniak till omgivningen har en både försurande och övergödande effekt på miljön. Tillståndsbeslut för djurhållning i Västra Götalands län har under ett antal år innehållit ett villkor om högsta tillåtna ammoniakavgång från fjäderfästallar. Skälet har varit att just fjäderfägödselns sammansättning ofta medför högre ammoniakavgång än den från andra djurslags gödsel och att det därför behöver finnas ett begränsningsvärde.

Sökandens verksamhet är en industriutsläppsverksamhet och omfattas därmed av industriutsläppsförordningen (2013:250) och BAT-slutsatserna för intensiv uppfödning av fjäderfä.<sup>1</sup> Bland BAT-slutsatserna finns ett intervall med begränsningsvärde (BAT-AEL) för ammoniakutsläpp från värphönsstallar, se BAT 31 tabell 3.1 (BAT 32, som sökanden hänvisar till, handlar om ammoniakutsläpp från slaktkycklingstallar). Därför är det numera inte alltid befogat att fastställa ammoniakbegränsningsvillkor i nya tillstånd för dessa djurkategorier. I stället kan normalt BAT-AEL ensamt reglera den tillåtna ammoniakavgången. Det kan dock fortfarande bli aktuellt med ett strängare tillståndsvillkor om det behövs i ett enskilt fall.

Genom BAT-AEL ställs ett tydligt krav på sökanden att begränsa ammoniakutsläppen och därmed risken för övergödning. Enligt Miljöprövningsdelegationens uppfattning finns inga direkta skäl till

---

<sup>1</sup> Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2017/302 av den 15 februari 2017 om fastställande av BAT-slutsatser för intensiv uppfödning av fjäderfä eller gris, i enlighet med Europaparlamentets och Rådets direktiv 2010/75/EU.

att villkor 3 ska kvarstå. Det är uppenbart att villkoret inte längre behövs, varför det kan upphävas.

### Linjekartering (villkor 8)

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att konstruktionen av det aktuella tillståndsvillkoret med markkartering och mellanliggande linjekarteringar, var vanligt förekommande i tillstånd för lantbruk tidigare. Senare rön har visat att linjekarteringarna inte tillför ytterligare underlag i sådan utsträckning att det motiverar kostnaderna. I nya tillstånd ingår endast att *fullständig markkartering med avseende på fosfor, kalium och pH* ska ingå som en del i det kontrollprogram som ska gälla för verksamheten. Frekvensen av karteringar fastställs i de fallen tillsammans med tillsynsmyndigheten. Det är uppenbart att villkor 8 är strängare än nödvändigt, varför det kan ändras på det sätt sökanden vill.

### Spridning av organiska gödselmedel på hösten (villkor 9)

Miljöprövningsdelegationen delar sökandens och Länsstyrelsens uppfattning att villkor 9 kan ändras på så sätt att en begränsad spridning av organiska gödselmedel inför sådd av höstspannmål tillåts på lerjordar. Nedbrukning av gödsel inom fyra timmar efter spridning är en effektiv åtgärd för att minimera efterkommande växtnäringsförluster.

När det gäller begränsningen av hur stor areal som får tillföras stallgödsel inför sådd av höstspannmål, bedömer Miljöprövningsdelegationen att det är lämpligt att uttrycka begränsningen i ett antal hektar, såsom Länsstyrelsen beräknat i sitt yttrande, i stället för att ange arealen i procent. Villkoret blir därmed tydligare för både verksamhetsutövaren och tillsynsmyndigheten när det gäller vilken areal som faktiskt är tillåten att sprida på och blir inte beroende av exempelvis tillfälliga arealinnehav. Det är också med faktisk arealuppgift som delegationen fastställt motsvarande tillståndsvillkor i ärenden tidigare. Normalt medges inte en högre areal än motsvarande 10 procent av tillgänglig spridningsareal.

### Skyddszoner utmed vattendrag (villkor 15)

Sökanden vill att Miljöprövningsdelegationen upphäver villkor 15 om skyddszoner utmed vattendrag, eftersom villkoret gör att det inte är

möjligt att få miljöstöd för att hålla skyddszonerna.<sup>2</sup> I stället ska skyddszonerna hållas inom ramen för ett åtagande.

Det är fortfarande en miljömässigt angelägen åtgärd att hålla skyddszoner. För att villkor 15 ska kunna upphävas behöver åtagandet säkras genom ett annat villkor.

Det allmänna villkoret i tillståndet (villkor 1) anger att verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet. I och med hänvisningen till "ärendet" handlar det om åtaganden som är gjorda i tillståndsprövningen. Senare åtaganden faller inte inom ramen för det allmänna villkoret.

Av tillståndsbeslutet framgår inte om sökanden gjorde ett åtagande om skyddszoner i tillståndsprövningen. Åtagandet som sökanden nu har gjort ingår därmed inte med säkerhet i det allmänna villkoret i tillståndet. Det talar mot att villkor 15 upphävs.

I äldre miljörettslig praxis har det förekommit att ett åtagande i samband med en ansökan om villkorsändring medfört att ett "särskilt" allmänt villkor fastställts i beslutet om villkorsändring (se Miljööverdomstolens dom den 11 januari 2000 i mål nr M 5825-99).<sup>3</sup> I detta fall skulle en liknande reglering kunna åstadkommas genom en ändring av villkor 15. I och för sig vill sökanden att villkoret upphävs. Men genom att i stället göra en ändring uppnås också den önskvärda effekten, det vill säga att det inte längre är en uttrycklig villkorsreglerad skyldighet att hålla skyddszonerna.

Miljöprövningsdelegationen ser sig oförhindrad att ändra villkor 15 till att spridning av gödsel ska ske i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden åtagit sig i samband med beslutet om villkorsändring.

-----

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västra Götalands län. I beslutet har Anders Hjalmarsson, ordförande, och Lena Niklasson,

---

<sup>2</sup> Se 1 kap. 6 § första stycket 2 förordningen (2022:1826) om EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

<sup>3</sup> Miljööverdomstolen formulerade villkoret på detta sätt: *Verksamheten – innefattande åtgärder för att begränsa vatten- och luftföroreningar och andra störningar för miljön – skall bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad [sökanden] uppgett eller åtagit sig med anledning av det nu ändrade villkoret.*

miljösakkunnig, deltagit. Ärendet har beretts av Stig Karlsson, miljöhandläggare.

*Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.*

## Så här överklagar ni Miljöprövningsdelegationens beslut

Miljöprövningsdelegationens beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är [vastragotaland@lansstyrelsen.se](mailto:vastragotaland@lansstyrelsen.se). Skickar ni med vanlig post är adressen Länsstyrelsen Västra Götaland, 403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till mark- och miljödomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Är ni osäker på när tiden går ut kan ni kontakta Länsstyrelsen.

Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna (till exempel Naturvårdsverket, Länsstyrelsen eller kommunens miljönämnd), ska överklagandet dock ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

**Överklagandet ska vara skriftligt.** I skrivelsen ska ni ange

- ert namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut ni överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur ni anser att Miljöprövningsdelegationens beslut ska ändras och varför det ska ändras.

## Sändlista

Externt

- Naturvårdsverket, [registrator@naturvardsverket.se](mailto:registrator@naturvardsverket.se)
- Havs- och vattenmyndigheten, [havochvatten@havochvatten.se](mailto:havochvatten@havochvatten.se)
- Miljö- och byggnämnden i Grästorps kommun, [kommun@grastorp.se](mailto:kommun@grastorp.se)
- Miljö-Hälsa Lidköping, [miljohalsa@lidkoping.se](mailto:miljohalsa@lidkoping.se)
- Jordbruksverket, [jordbruksverket@jordbruksverket.se](mailto:jordbruksverket@jordbruksverket.se)



- Hushållningssällskapet,  
[christina.eliasson@hushallningssallskapet.se](mailto:christina.eliasson@hushallningssallskapet.se)

*Internt inom Miljöprövningsdelegationen och Länsstyrelsen*

- Anders Hjalmarsson
- Lena Niklasson
- Stig Karlsson
- Monica Lind
- Alexandra Bulat Arp
- Elisabeth Lindqvist Tärneld